

Jonge honden

Na Drijfveren en Toppers blaffen nu de Jonge Honden. Na wat gegrom en gebijt van de Botjes, dit keer een jong talent uit Flevoland. Rik van der Starre (net 16) slaat behoedzaam zijn vleugels uit. Hij telt en vangt het liefst, maar ook soortenjagen zit er al een beetje in. Rik zijn grootste angst? Verslaafd raken aan het twitchen.

In deze rubriek praat Guus van Duin, journalist bij Trouw en enthousiast vogelaar, met een ten onrechte bijna uitgestorven gewaande categorie vogelaars: de Jonge Honden. Want ze zijn er nog, de fanatieke en onvermoeibare jongeren die vaak al goed weten hoe de wereld in elkaar zou moeten steken.

Ik heb de agrarische school in Lelystad gedaan. Aanvankelijk wilde ik gewoon het groen in, en nu dan het grote groen. Dus ga ik eerst naar een school die zich op bosbouw richt. Daarbinnen ga ik land, water en milieu doen, de baan van de toekomst, bij Rijkswaterstaat. Van alles doen met waterbeheer.

Het Willem-Alexander effect?

Daar lijkt het wel op, maar dat is het niet helemaal. Het liefst zou ik in de bosbouw terecht komen, maar daar is heel weinig werk. Oeverbeheer en projecten in het rivierengebied hebben mijn grote belangstelling. Hier in Flevoland gebeurt er op dat gebied niet veel. Ja, de waterstand wordt op peil gehouden.

Hoe ben je met vogels kijken begonnen?

Ik woon nu bijna 5 jaar aan de rand van Almere. Ik ging meteen de zandvlakte naast het huis verkennen en vond er braakballen, die ben ik gaan bestuderen. Dus eerst waren het vooral roofvogels, maar daardoor kom je ook met andere soorten in aanraking. Daarvoor deed ik ook al het een en ander aan planten, dat heb ik van mijn moeder geërfd. We zijn veel met excursies mee geweest: planten, paddestoelen, vogels.

Naar een braakbal kijken doe je niet alleen

Ik zat bij De Springende Kikkers van het IVN. Daar hebben we die ballen uitgeplozen, maar er zaten niet zoveel resten in. Dan kan je beter uilenballen hebben, maar uilen heb je niet zo heel veel in Flevoland. Dat pluizen deed ik meer in mijn jeugdige jaren. Dat klinkt wat vreemd geloof ik: enfin, toen ik kleiner was. Ik ben nu meer in de vogels zelf geïnteresseerd. Ik doe mee met het ringen. Er zitten zo'n 40 paar Kerkuilen in Zuidelijk Flevoland, dat is heel

behoorlijk. Ik had er daarvoor nog nooit een gezien.

Er zijn weinig veldmuizen dit jaar

De Grauwe Kiek had inderdaad een minder seizoen, maar de Kerkuilen hebben grote broedsels doordat ze veel spitsmuizen eten. Ik doe ook mee met het ringen van roofvogels en met het vangen van zangvogels in mistnetten. Daarvoor heb je onder meer het CES-project, je werkt dan op een Constant Effort Site, waar je ook de broedvogels volgt. Het netringen doe ik om de week, net als de roofvogels trouwens.

Mag je ook zelf vogels uit de netten halen?

Ja. Ik ben netmedewerker, die mogen dat. En je hebt schrijvers, die alle gegevens noteren. En er zijn de echte ringers, met een vergunning. Spreeuwen krijzen alleen maar hard, net als Grote Bonte Spechten, maar mezen, die zo schattig lijken, kunnen venijnig pikken, aan je nagelriemen, vooral Pimpelmezen.

Iedere ringer maakt wel eens een ongelukje mee

Ik heb in de haast wel eens een poot van een Merel gebroken. Die is overigens keurig gespalkt. Je leert wel voorzichtig te zijn. Ik kan me goed voorstellen dat er mensen tegen vangen en ringen zijn, want veel is al bekend natuurlijk. Maar als het iets oplevert voor de bepaling van de waarde van een gebied, vind ik het de moeite waard. Het nut van ringen is wat mij betreft vooral de broedvogelmonitoring.

Op een ochtend liep je langs het net en daar hing die zeldzaamheid

Dat had ik een keer met een Fluiter, zeldzaam in Flevoland. En Spotvogel is ook altijd leuk. En een IJsvogel in je net is ook niet mis. Binnenkort gaan we achter de zwalu-

wen aan, met een net in het riet staan en het dan plotseling omhoogsteken.

Heb je in Flevoland veel last gehad van de afsluitingen in verband met MKZ?

Dat viel wel mee. In Oostelijk Flevoland werd het ringen van Kerkuilen een tijdje uitgesteld. Er staan wel borden dat de boeren liever niet hebben dat je er gaat rijden, maar dat is iets anders dan verboden toegang.

Waar vogel je nog meer?

Ik ben zo'n vier keer mee geweest met de wadvogeltellingen. Ik ontmoette Ben Koks een keer bij het ringen van Grauwe Kieken en hij vroeg of ik zin had om mee te tellen. Toen ben ik met mijn broer en moeder naar Vlieland gegaan, dan is het meteen een familie-uitje. 's Winters zitten we in een huisje met uitzicht op het wad en een weiland met duizenden Rotganzen. We zijn ook naar Schiermonnikoog geweest, zeetrek gedaan en een Big Day gehouden. Drie teams deden mee, we hadden 108 soorten.

Je bent dus een stiekeme soortenjager

Dat zeggen ze wel, vooral die wadvogeltellers, maar je leert er ook een hoop van. Je gaat nog beter kijken naar de normale soorten. Maar ik zie liever een Velduil dan een Radde's Boszanger. Of een Veldleeuwerik, want misschien is die over 20 jaar wel net zo zeldzaam als zijn broertje de Boomleeuwerik.

Maar als je die Radde's nou vangt?

Ja, dat is even wat anders. Op 5 mei hadden ze een Citroenkwikstaart in het net. Ik was er niet, dat is balen. Of op Schier: wij gingen weg en andere vogelaars hadden een Withalsvliegenvanger. Dan denk je ook wel 'shit, was ik maar een dag langer gebleven'. Ik had wel een Hop en een Draaihals, toch ook leuke soortjes.

Vind je jezelf al een goede vogelaar?

Dat kan je moeilijk zeggen van jezelf. Een redelijke, maar ik ben ook nog maar kort met zeldzame soorten bezig. Vijf jaar geleden had ik nog niks met vogels, en nu zo'n beetje alles. Ik steek er heel veel tijd in. Ik gebruik geluiden-cd's, maar er valt nog veel te leren.

Je kan geluiden van internet plukken

Ja, je zou een hele mp3-speler van lastige vogels kunnen maken. Internet gebruik ik ook voor andere dingen; ik heb geen DBA-pieper, dus kijk ik iedere dag even op hun site. Een paar dagen geleden zat er bijvoorbeeld een Zwarte Ooievaar in Flevoland. Verder ben ik geabonneerd op het Flevo-vogelnet.

Welke vogelclubs vind je goed?

Ik ben lid van de Werkgroep Roofvogels Nederland. En Sovon spreekt me heel erg aan. Veel onderzoek, daar steek je het nodige van op. Via de rapporten zie je precies hoe het met de soorten gaat. Ik inventariseer broedvogels, en doe mee aan midwinter- en watervogeltellingen. Sovon organiseert dat allemaal heel goed. Alleen krijg ik geen rapporten, die gaan naar de Vogelwacht.

Het lijkt me wel leuk om op de Wadden mee te doen aan een project, een stage met meeuwen ringen bijvoorbeeld. Van je hobby je beroep maken. Ik heb wel eens gedacht aan werken bij Sovon, maar daar zijn weinig baantjes. Behalve op de administratie, maar dat is precies wat me niet trekt.

Ken jij oude vogelaars? Zegt de naam Marra je iets?

Nee, nooit van gehoord.

Die ontdekte in 1963 de eerste broedende Morinelplevieren in Oostelijk Flevoland

Daar weet ik niks van. Ik ben nog maar kort bezig. Pas na twee jaar had ik door dat de Geelgors 85 jaar geleden erg algemeen was in Nederland. Bij de vogelwacht heb je aardig wat senioren, daar leer je veel van. Joop Dons en Jan Boshuizen zijn heel ervaren vogelaars, die komen al sinds de beginjaren in Flevoland.

Heb jij een voorbeeld? Fotograaf, schrijver, vogelaar?

Ik vind Hans Hut en Jan Boshuizen erg goed. De laatste hoeft maar even een geluidje te horen en tjoeps, hij weet wat het is. Hij is echt een voorbeeld van een knaller van een vogelaar. Hans Hut maakt heel mooie foto's van bijvoorbeeld Grauwe Kiekendieven. Laatst werd hij wat bekritiseerd vanwege zijn gedrag bij broedende Bijeneters. Maar die Dutch Birding-figures komen ook wel eens wat dichterbij dan goed is.

Het beste vogelboek vind ik de nieuwste gids van onder meer Svensson. Mooie plaatjes, goede punten van herkenning, nog beter dan de gids van Lars Jonsson. Ook Avifauna deel 2 is heel mooi, maar daar moet ik eerst nog even voor sparen.

Je woonomgeving wordt de komende jaren volgebouwd

Het zal misschien wel meevallen. Er hebben hier al de nodige Rode Lijst-soorten gebroed: Blauwborst 40 paar, 200 paar Oeverwaluwen. Als er wordt gebouwd komen er Zwarte Roodstaarten, en die krijg je dan weer leuk in je tuin te zien, zij het tijdelijk. Vroeger vond ik het vervelender dan nu. Je kan er toch niks meer tegen doen. Ik heb nog wel eens borden neergezet bij een Oeverwaluwkolonie, tegen het afgraven. Dat heeft geholpen. Maar dit jaar is het voorbij: alles is afgegraven, die wijk komt er toch wel.

Je hebt opeens geld. Koop je een pieper, een oude auto of een telescoop?

Misschien een goede telescoop. Een pieper-tje kost 600 gulden ... toch maar een telescoop.

Stel dat je een auto had, waar ging je dan meteen heen?

Naar een Vale Gier, of naar een Rotszwaluw. Op een Vlielandtelling zag iemand laatst een Wenkbrauwwalbatros. Ik was met hem aan de Noordzeekant zeetrek aan het tellen, maar kreeg het wat koud en hield het voor gezien. Een uurtje daarna hoorde ik van die albatros. Sommige mensen waren wat pissig dat hij hem niet had doorgegeven, maar volgens mij had hij zijn gsm niet bij zich. Ik kreeg er wel een beetje de pest over in dat ik hem niet gezien had. Balen.

Wat doe je met natuurbescherming?

Niet veel. Het meest nog door wel eens mee te helpen met een natuurbeschermingsplan van het IVN. Ik heb wel wat ideeën over de Oostvaardersplassen. Ik heb begrepen dat ze de natuur daar zo maar zijn gang willen laten gaan. Maar ik denk dat als je leuke vogels wilt houden, je daar wel maatregelen voor zult moeten nemen en een beschermingsplan moet opstellen. Als je bijvoorbeeld Woudaapjes terug wilt hebben, moet je daar wel gericht iets aan doen.

Ga je meestal alleen naar buiten?

Ja, helemaal alleen, ook bij het inventariseren. De beste manier om vogels te zien, en vooral te horen. Als je met tien man op pad gaat hoor je echt geen Appelvink overvliegen.

Mensen vinden vogels kijken vaak vreemd. Word jij met je hobby gepest?

Op mijn vorige school wél. Daar kreeg ik de bijnaam Birdie. Ik vond dat niet leuk, je

hoort het iedere dag. Een paar keer is leuk, maar de hele dag door ..

Ken je 'Guus, kom naar huis'?
Zoiets ja.

Wat doen je schoolvrienden: stappen?
Ze gaan wel naar Lelystad en het is natuurlijk ook wel leuk om een keer naar een discootje te gaan. Maar ik besteed zoveel tijd aan vogels, en eigenlijk ben ik ook geen echte disco-liefhebber. Andere hobby's heb ik niet echt, behalve misschien fietsen. En ik kano veel, de Hoge Vaart af met de kajak. Zo doe ik ook wel nestcontroles van Meerkoeten en Futen.

Schrijf je al je waarnemingen op?
Nee. Ik schrijf wel op wanneer ik de eerste wintergasten zie, of wanneer ik de laatste Koekoek hoor, of de eerste. Maar de datum van die Citroenkwikstaart onthoud ik wel. Of mijn laatste Gierzwaluw op 28 september. Of dit jaar op 16 juni nog een Nonnetje op de Lepelaarsplassen. Maar ik neem aan dat ik in de toekomst wel wat meer zal gaan noteren.

Hoeveel soorten heb je in Nederland?
Ik heb het vorige maand voor het eerst een keer opgeteld en sta op 268. Mijn streefgetal is 300, een magische grens. Ik heb nog niet zoveel zeldzaamheden ontdekt. Wel laatst een Witvleugelstern en in mijn inventarisatiegebied een Roodgesterde Blauwborst.

Aan wie of wat heb je een hekel?
Aan de bouwers die hier die nieuwe wijk gaan bouwen, toch wel. Maar ja, je kan er weinig aan doen, dat is het risico van in Almere gaan wonen.

Wat doe je over tien jaar?
Ik denk dat ik het wel weet, maar ook dat ik het eigenlijk niet wil: echt twitchen, een echte Dutch Birder. Van vogel naar vogel.

Je klinkt alsof je bang bent voor die verslaving
Ik hoor nu al eens dat ik een soortenjager ben, dus de kans is niet gering. Je hoort wel van mensen die meteen weggaan als er ergens een Ralreiger gezien is. Misschien ga ik wel hetzelfde doen. Maar goed, dat zien we dan wel weer.

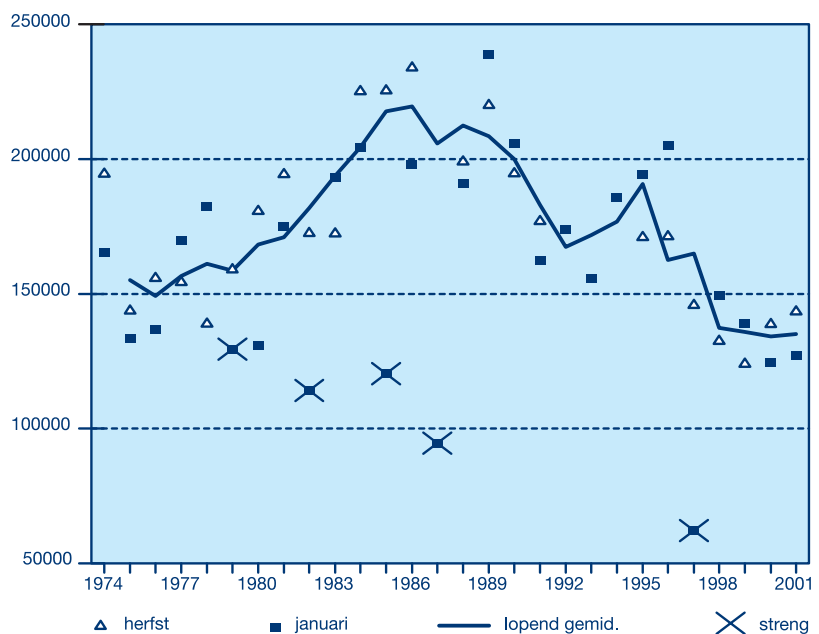
Guus van Duin

In 2000/2001 opnieuw weinig overwinterende Scholeksters in Waddenzee

Vorig jaar werd in dit blad gewezen op de afname van de Scholekster als overwinteraar in de Waddenzee (C. Smit, B. Ens & B. Koks, Sovon-Nieuws 13, 3: 16-17). Sindsdien zijn we een jaar verder en zijn er uit het najaar en de winter van 2000/2001 drie nieuwe integrale tellingen beschikbaar gekomen. Naast de telling van januari 2001, die deel uitmaakt van het reguliere monitoringprogramma onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van LNV, ging het om extra tellingen in november en december 2000, uitgevoerd in opdracht van respectievelijk Alterra en Vogelbescherming Nederland. Dit alles om goed beslagen ten ijs te komen met telgegevens om de aantalsontwikkeling van (onder andere) de Scholekster te kunnen beschrijven. Extra tellingen in het late najaar zijn daarbij van belang, om niet het risico te lopen dat de januaritelling door streng winterweer mislukt en er dan een jaar 'verloren' gaat. De nieuwste gegevens zijn op dezelfde wijze verwerkt als beschreven in Smit et al. (2000) en eraan toegevoegd (figuur

1). Hoewel er mild winterweer heerste voorafgaand aan de tellingen, en er voldoende voedsel was om de kokkelvisserij niet te hoeven beperken (maatregelen volgend uit de Structuurnota Zee- en Kustvisserij), was er opnieuw sprake van zeer lage aantallen Scholeksters. Van enig herstel van het dieptepunt uit de voorgaande twee winters is dus geen sprake. Ten opzichte van halverwege jaren tachtig, toen met ruim 200.000 vogels bijna een kwart van de Europese Scholeksters in de Nederlandse Waddenzee overwinterde, zijn er 70.000 Scholeksters 'verdwenen'. De afnemende aantallen in de Nederlandse Waddenzee lijken niet te worden gecompenseerd door toenemende aantallen elders. Ook in de komende winter zullen er weer tellingen plaatsvinden in november en januari om een vinger aan de pols te houden bij de populatieontwikkeling van de Scholekster.

Marc van Roomen (SOVON)
& Cor Smit (Alterra)

Figuur 1. Aantallen Scholeksters in een groot deel van de Nederlandse Waddenzee (alle bewoonde eilanden en vastelandgebieden). Tellingen in januari zijn aangegeven met blokjes, tellingen in de voorafgaande herfst met driehoekjes. De doorgetrokken lijn geeft het lopende gemiddelde over drie seizoenen, waarbij tellingen gedurende streng winterweer buiten beschouwing werden gelaten (de winters gemerkt met een kruisje). Voor 2000/2001 is het lopend gemiddelde berekend uit gegevens van 1999/2000 en 2000/2001 (omdat uiteraard nog geen gegevens beschikbaar zijn uit de winter 2001/2002).